

СЪЗДАВАНЕ НА ЦЕНТЪР ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗИ НА
СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО (CAPA)

ESTABLISHMENT OF A CENTER FOR AGRI-POLICY ANALYSIS (CAPA)

ТЕНДЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР „МЕСО” *Актуализирани средносрочни предвиждания до 2020*

Ноември, 2015 г.

доц. д-р Божидар Иванов, ас. Емилия Соколова

Консултанти:

проф. д-р У. Майерс, д-р Д. Бинфийлд, д-р Пат Уестхоф и проф. д-р Р. Попов

Изпълнител: Екип на Център за икономически анализи на селското стопанство към Институт по аграрна икономика – София в асоциирано партньорство с Изследователски институт по храни и аграрна политика на Университета Мисури

Финансирано с подкрепата на Фондация Америка за България по проект „Създаване на Център за икономически анализи на селското стопанство (CAPA)”.

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ.....	3
МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД.....	4
ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ДОПУСКАНИЯ	6
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В СВЕТОВНАТА ТЪРГОВИЯ И ПРОИЗВОДСТВО НА МЕСО ПРЕЗ 2016 ГОДИНА.....	6
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С ГОВЕЖДО МЕСО В БЪЛГАРИЯ.....	8
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА СЪС СВИНСКО МЕСО	11
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С ПТИЧЕ МЕСО.....	14
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С АГНЕСШКО (ОВЧЕ) МЕСО	15
ОСНОВНИ ИЗВОДИ.....	17
ПРИЛОЖЕНИЯ.....	18
Производство и търговия с говеждо месо	18
Производство и търговия със свинско месо	19
Производство и търговия с пилешко месо	20
Производство и търговия с агнешко (овче) месо.....	21
ЛИТЕРАТУРА.....	22

РЕЗЮМЕ

Настоящият доклад описва основните получени резултати при актуализирането на месния модел, разработен по проект САРА. Съгласно разработената методология средносрочните предвиждания по направените от Центъра модели се актуализират ежегодно с последните налични статистически данни.

Това позволява под внимание да се вземат последните развития на пазара, както и настъпилите различни събития от производствен, епидемиологичен и друг характер, които се отразяват в краткосрочен план на производството и търговията в България. Идеята на предвижданията, правени от САРА е да даде точна оценка за краткосрочните, до 1 година, показатели в разглежданите въдства и да очертае тенденциите в средносрочен хоризонт при допускания на основата на настоящето и недалечно историческо развитие на тези подотрасли.

Разработеният от САРА модел „месо“ обхваща производството и търговията с четирите основни групи меса у нас – телешко, свинско, птиче и агнешко. Моделът е в пряка връзка с останалите, разработени от Центъра модели чрез цените и количествата зърнени и маслодайни, използвани за фуражи на животните, както и с броя на животните, който са с млечно направление. Предвижданията са базирани на широк кръг от вътрешни и външни фактори, сред които и макроикономическата ситуация в страната, както и предвижданията за световното търсене, предлагане и цени.

Настоящият доклад представя накратко, както методологията, на която се базират изготвените предвиждания, така и основните направени допускания за

макроикономическото развитие на страната. Прави се кратък преглед на световните пазари на месо и очакваните тенденции за развитието при основните производители, износители и вносители.

Следващите раздели разглеждат очакванията за развитието на производството и търговията с месо в България в средносрочен план (до 2020 година). Производството на месо е разглеждано в двата основни канала за реализация – кланиците и стопанствата. Производството на месо представлява резултативна величина от брой на заклани животни и рандеман, които от своя страна са свързани чрез функцията на цените. Връзката с глобалните модели и световните пазари се осъществява чрез ценовата трансмисия, където местната цена на месото и на живите животни за клане е в пряка връзка със световните цени, моделирани от FAPRI. В края на настоящия доклад са представени в табличен вид резултатите от осъществените предвиждания.

Трябва да се отбележи, че промените в организацията и прилагането на ОСП след 2014 и нарастването на обвързаната с производството подкрепа се очаква да има минимален ефект върху производството на месо в дългосрочен план, но тя ще се отрази в задържане на броя животни в секторите, за които ще се прилага.

В същото време структурни проблеми пред отрасъла продължават. Проблемите пред млечното говедовъдство се отразяват и на месното. Липсата на инвестиционни ресурси затрудняват развитието на фермите за месо и влошават конкурентоспособността на производителите.

МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОД

Изготвянето на предвижданията се базира на разработения частично равновесен модел. Моделът „месо” има 4 модула – говеждо месо, свинско месо, пилешко месо, агнешко (овче) месо, които взаимодействат помежду си. Всеки един от модулите е моделиран самостоятелно и са изготвени предвиждания за развитието на производството и търговията. Връзката между отделните въдства се осъществява чрез потреблението и търсенето на различните видове месо, където действа принципа за заместване. При актуализацията на моделите под внимание са взети последните налични статистически данни за цените на суровините, производството, потреблението, търговията, както и върху приходите от селскостопанската дейност. Изчисленията за основните елементи на производството и търговията се основават на принципа на иконометричното моделиране. Най-общо спецификацията на моделите може да се изрази в следния вид:

$$Y = f(X_1; X_2; X_3)$$

$$Y = \alpha + \epsilon\beta_1 X_1 + \epsilon\beta_2 X_2 + \epsilon\beta_3 X_3 \dots + \xi \dots, \text{ където}$$

α – интерсепт

ϵ – еластичност

β – регресионни коефициент

$X_{1,2,3}$ – променливи

ξ – факторна грешка

Математическата част в проектното моделиране спомага за извършване на изчисленията. Те са осъществени на MS Excel.

Разработените модели си взаимодействат с останалите вече разработени

модели по проект САРА. Процесът на моделиране се базира на събрана информация и база данни за периода от 1998 до 2014 година. Основните източници на информация са, както национални, така и международни – НСИ, МЗХ (отдел „Агростатистика”), ЕВРОСТАТ. При необходимост е използван и експертен подход с представителни стопанства.

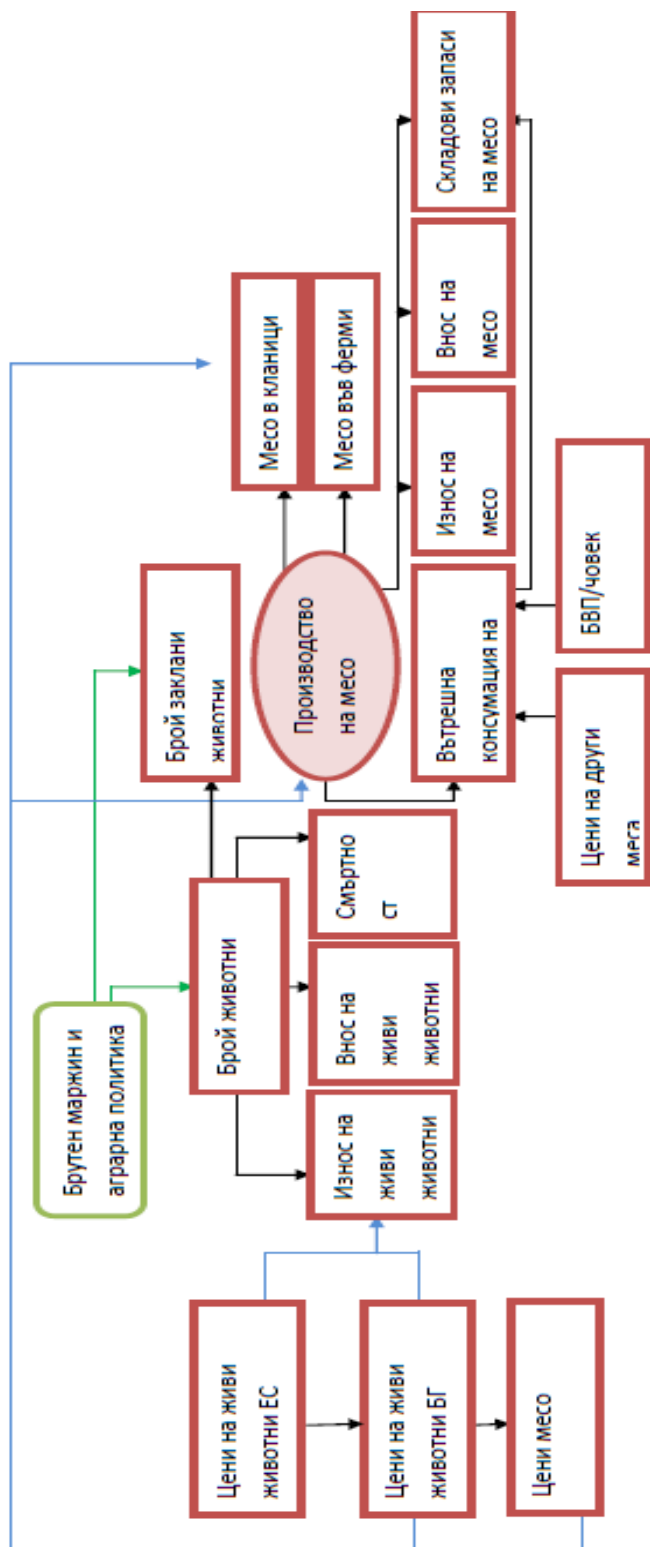
Общият вид на връзките в модела са представени на **фиг. 1**.

Основните уравнения в модела са свързани с моделирането на следните елементи: Цени на живи животни и месо; Брой живи животни; Брой заклани животни; Месо, хил. тона; Търговия – внос и износ на живи животни и месо; Вътрешна консумация; Складови наличности на месо

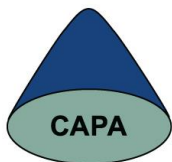
Основните допускания при осъществяване на моделирането са свързани с прилагането на различни елементи на аграрната политика, оказващи влияние върху конкретните сектори. При осъществяване на предвижданията се вземат предвид последните известни елементи и специфика на прилагане на европейски и национални политически мерки за животновъдството.

Направени са допускания и за нивото на развитие на технологиите и породния състав на стадата. Те се базират на експертни оценки, тъй като няма налична детайлна информация както за инвестициите в тези елементи до момента, така и за намеренията на земеделските производители за инвестиции в тях в бъдеще.

Фиг. 1 Модел „Месо”

Източник: Проект САРА

ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ДОПУСКАНИЯ

Макроикономическите допускания и предвиждания, включени в модела са представени в **таблица 1**. Те също се актуализират ежегодно, за да отразяват развитието на българската и световната икономика. В макроикономическите перспективи са включени данни за БВП, население, национален доход, валутни курсове, инфлация и т.н. Тези променливи са екзогенни за настоящия анализ и предвижданията за тяхното развитие се базират на външни източници. Повечето от историческите данни са от националната статистика, докато по отношение на прогнозите за БВП, инфлацията, валутните курсове и други, те са взети от IHS Global Insight и са съобразени с национални източници и държавни прогнози.

Тези макроикономически показатели участват във формирането на производството, потреблението, търговията и тяхната динамика, най-вече на международните валутни пазари, се отразява на търговските показатели. В тези макроикономически стойностни показатели не са включени нестойностните променливи, като различни забрани за търговия, болести при животните, политически и икономически кризи, на които икономическите агенти и вземащите решения могат да бъдат чувствителни.

Тези макроикономически променливи са важни защото те въздействат както върху предлагането, най-вече посредством валутните пазари, но в по-голяма степен върху потреблението, посредством доходите, безработицата и населението.

Таблица 1. Предвиждания на основни макроикономически показатели

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Номинален БВП (млрд.лв)	83,807	85,483	87,535	89,723	91,966	94,265
Реален БВП (млрд. лв)	83,680	84,159	85,597	87,452	89,462	91,648
Население (млн.)	7,11	7,08	7,02	6,95	6,89	6,85
Обменен курс лв/долар	1,13	1,16	1,19	1,22	1,25	1,28
Реален БВП/човек	11774,67	11893,11	12199,4	12575,24	12974,22	13386,32
Средногодишна инфлация	0,15	1,57	2,26	2,59	2,79	2,86

Източник: САРА, на основата на прогнози от IHS Global Insight, НСИ и национални експертни оценки

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В СВЕТОВНАТА ТЪРГОВИЯ И ПРОИЗВОДСТВО НА МЕСО ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Производството и търговията с основните групи меса в световен мащаб през 2016 година се очаква да сравнително стабилни. Не се наблюдават големи изменения както в броя животни, така и в количеството произведено месо.

Съгласно данни и анализ на USDA (2015) през 2016 се очаква ръст с 1% в световното производство и търговия на

говеждо месо спрямо предходната година, като то ще достигне 59,2 млн.тона. Очакваният ръст е в основните страни производители - САЩ, Индия и Бразилия. Индия е основен износител на говеждо месо, като 48% от производството в страната е за износ, за сравнение в Бразилия този процент е 18. В Австралия през 2015 се наблюдава възстановяване

на стадата, което съответно се отразява в намаление на количеството произведено месо. Това се дължи както на факта, че през 2014 година производството е било по-високо, така и на благоприятните условия на пасищата.

Световният износ на говеждо през 2016 се очаква да нарасне с около 9% спрямо 2015, поради по-високото търсене. Очаква се и ръст в производството в САЩ, тъй като през предходната година вниманието е насочено към възстановяване на стадата. Все пак световното производство и търговия с говеждо не се очаква да достигне нивата от 2013 - 2014 година.

По отношение на световната търговия и производство на свинско месо

очакванията за 2016 година са за запазване на нивата от 2015 година. След три последователни години на спад се предвижда производството в Китай да се повиши с оглед на ръста в броя на свинетемайки и броя прасета на една свиня. Това се дължи на благоприятните цени на фуражите и на повишението в цените на свинското месо. Износът на свинско месо в световен мащаб през 2016 се предвижда да нарасне с около 2% до почти 7,3 млн. тона. Намаленото търсене от страна на Русия ще бъде компенсирано с повишаване на внос в други страни, като се очаква САЩ да повиши своя износ, и пазарен дял съответно.

Таблица 2. Световно производство, консумация и търговия на основните групи меса

	2011	2012	2013	2014	2015 (п)	2016 (п)	Изменение 2016/2015
Производство, млн. тона кл. тегло							
Говеждо и телешко	58.160	58.527	59.467	59.746	58.443	59.196	1.3%
Свинско	103.581	106.868	108.823	110.566	111.458	111.962	0.5%
Пилешко	81.159	83.282	84.494	86.549	87.944	89.336	1.6%
Общо	242.900	248.677	252.784	256.861	257.845	260.494	1.0%
Консумация, млн. тона кл. тегло							
Говеждо и телешко	56.517	57.047	57.785	57.708	56.466	57.006	1.0%
Свинско	103.170	106.260	108.360	110.044	110.944	111.226	0.3%
Пилешко	79.835	81.640	82.987	84.952	86.276	87.376	1.3%
Общо	239.522	244.947	249.132	252.704	253.686	255.608	0.8%
Внос, млн. тона кл. тегло							
Говеждо и телешко	6.451	6.679	7.489	7.900	7.559	7.711	2.0%
Свинско	6.558	6.858	6.597	6.358	6.438	6.466	0.4%
Пилешко	8.228	8.540	8.689	8.893	8.639	8.693	0.6%
Общо	21.237	22.077	22.775	23.151	22.636	22.870	1.0%
Износ, млн. тона кл. тегло							
Говеждо и телешко	8.072	8.138	9.126	9.990	9.601	9.926	3.4%
Свинско	6.955	7.268	7.027	6.873	7.145	7.259	1.6%
Пилешко	9.573	10.087	10.255	10.470	10.231	10.688	4.5%
Общо	24.600	25.493	26.408	27.333	26.977	27.873	3.3%

и – изчислено, п – прогноза

Източник: USDA, 2015

При производството и търговията на пилешко месо очакванията са за 2% ръст през 2016 спрямо 2015, като то ще достигне рекордните 89,3 млн. тона. Бразилия ще задържи второто място по производство на пилешко месо в света, като ще продължи да разширява производството си благодарение на стабилните цени на фуражите и повишения износ. Повишение в производството се наблюдава и в Индия (8% спрямо 2015 г.), като то се дължи на повишеното търсене в страната.

Основните страни-износители – САЩ, Бразилия и ЕС, държат повече от 3/4 от световния износ на пилешко. Нарастването на износа в световен мащаб се очаква да достигне до рекордните 10,7 млн. тона, което е с 4% повече от 2015 г.

Този ръст е продиктуван от сравнително ниските цени, в сравнение с останалите групи месо, и слабите евро и бразилски реал, които благоприятстват износа.

В резултат на очаквания ръст в търговията и потреблението, световните цени на месото в периода 2016-2020 година се предвижда да бъдат с около 4-7% по-високи в сравнение с тези между 2011-2015 година. По този начин цените на месата се открояват, като един от малкото селскостопански продукти чиито цени в средносрочна перспектива се очаква да нарастват, най-вече поради изоставане в темповете в предлагането в сравнение с по-големите количества на нарастване на търсенето.

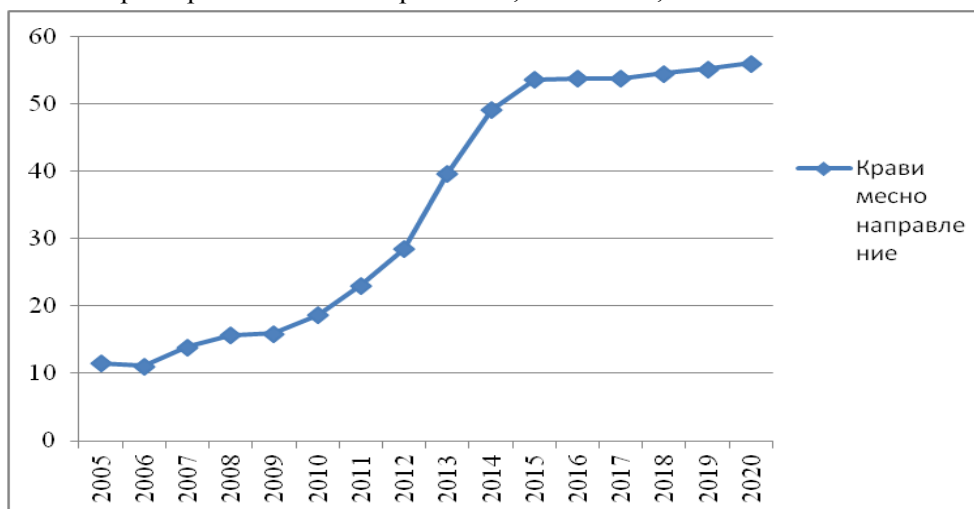
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С ГОВЕЖДО МЕСО В БЪЛГАРИЯ

На базата на разработените частично равновесни модели и накратко представената по-горе методология бяха направени предвиждания за развитието на сектор месно говедовъдство и за производството и търговията на говеждо месо страната ни. Отглеждането на **животни от специализирани породи за месо** в България е ограничено и значително по-слабо развито в сравнение с млечното говедовъдство. Едва в последните няколко години се наблюдава засилване на интереса към застъпване на стада от животни за месо. Роля за това има и въвеждане на обвързано с производството подпомагане в този сектор. Очакванията са през 2020 година броят на кравите за месо да достигне 56,074 хиляди глави, което е с 14,15% повече животни в сравнение с 2014 година (фиг. 2). Все повече се изострят и опасенията, че декларира-

нето на говеда, като предназначени за месо се прави с цел възползване от по-ниските прагове на допустимост за подпомагане (мин. 5 животни), докато при обвързаната подкрепа за мляко минималните прагове са двойно по-високи (10 животни). Износът на живи животни надвишава значително вноса, като износът на ЕРД до 2020 година ще се движи в рамките на 12 хиляди глави годишно. През 2020 се очаква износът от 12,2 хил. глави да е с приблизително 20% по-висок в сравнение с 2014. За момента, износът на живи животни е предназначен основно за съседни страни, като това са преобладаващо животни с млечно направление, които са бракувани или пък техните стопани през последната година на криза в млечното животновъдство съкращават броя на отглежданите животни.

Фиг. 2 Брой крави с месно направление, хил. глави, 2005-2020

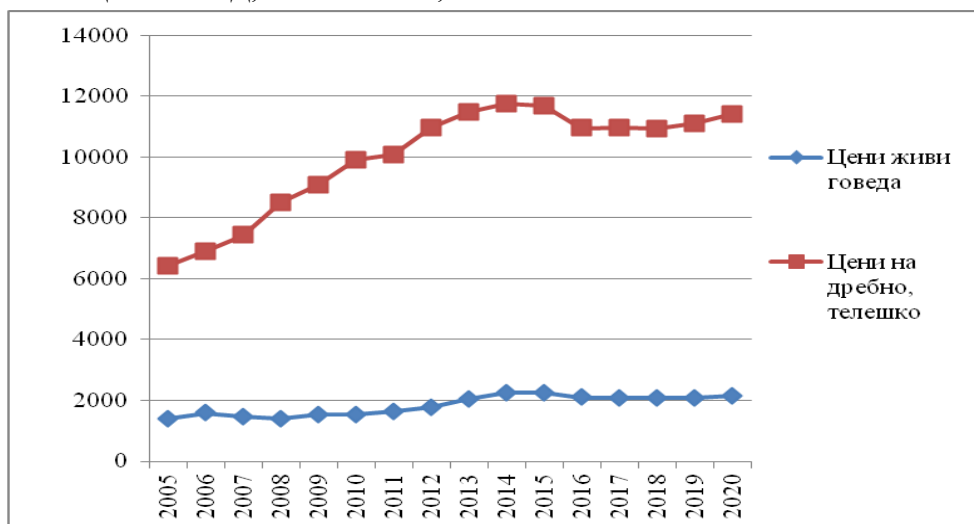

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

Съгласно историческите данни и ролята на България в световната търговия, **цените на ЕРД и телешко месо в България (фиг. 3)** отразяват основните тенденции в развитието на цените в ЕС. Предвижданията за следващите пет години не са свързани със силно повишение на цените, напротив очаква се спад, който макар и неголям, няма да позволи на цените да се върнат на нивата от

2014г. При настоящото състояние на производство и търговията в световен мащаб цените на ЕРД в България ще се задържат на нивата от около 2090,00-2100,00 лв. на тон живо тегло, с леко повишение към края на периода. И все пак очакванията са че през 2020 цените ще са около 4% по-ниски в сравнение с 2014.

Фиг.3 Цени на ЕРД, телешко месо, лв/тон

Източник: НСИ, САРА

По отношение на **цените на дребно на телешкото месо** спадът в цените е много по-ясно изразен и все пак до края

на периода се очаква той да бъде преобладаващ и цените през 2020 да са не повече от 3% по-ниски в сравнение с тези през

2014. Телешкото месо е сред скъпите меса на пазара в България, като цените през последните години се повишиха значително. Цените на телешкото месо ще се задържат около 11 000 лв/тон, като според изчисленията през 2020 година ще бъдат 11 408 лв/тон.

Важно при изготвянето на предвижданията за производството е бъдат изведени предвиждания за **броя на закланите животни в страната**. Въз основа на разработената методология предвижданията са, че броят на телетата ежегодно ще нараства, докато броя на кравите и другите заклани говеда ще намалява. Очаква се ръст от около 27% в броя на закланите телета и намаление от около 12% в ЕРД (2020 спрямо 2014).

Производството на говеждо месо е представено на фиг. 4. Характерният за развитието на сектора добив в самите земеделски стопанства ще продължи да бъде преобладаващ, като очакванията са да нарасне. Ръстът при говеждото, добивано в кланици през 2020 спрямо 2014 е едва около 5%, докато при добиваното

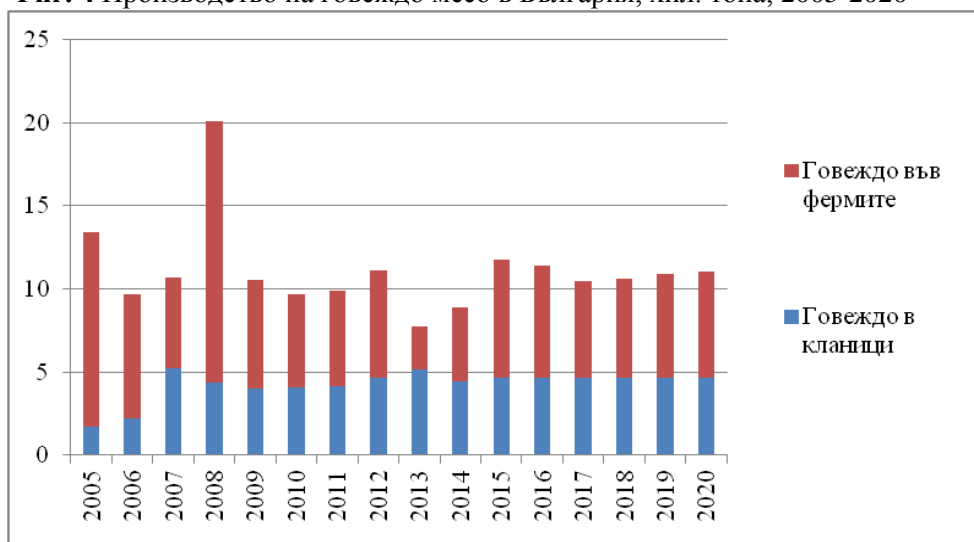
във фермите говеждо то е 44,5%. Производството на говеждо като цяло ще достигне около 11 хил. тона през 2020 година.

Телешкото месо добивано във фермите е също значително като през разглеждания 5 годишен период очакванията за телешко месо, добивано във фермите е да е средно около 8,37 хил. тона.

В повечето случаи месото, добивано във фермите се консумира директно или се реализира непосредствено от производителя към потребителя, без да попада в търговската мрежа.

По принцип и националното, а като цяло и европейското производство на говеждо, трудно може да устои на конкурентния натиск, най-вече от Южна Америка заради по-високите производствени разходи. Произвежданото у нас говеждото месо идва най-вече от млечни породи, като и качеството на месото, а и причините за тяхното предаване към кланиците е или с цел бракуване, селекция или невъзможност да бъдат отглеждани.

Фиг. 4 Производство на говеждо месо в България, хил. тона, 2005-2020

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

Вносът на говеждо месо ще продължи да надвишава значително износа,

с цел задоволяване на нуждите на месопереработвателната промишленост и

производството на месни продукти. Актуализираните предвиждания обаче не показват ръст в количествата внасяно говеждо спрямо 2014. Това се дължи на сравнително постоянните нива на консумация и нарастването на вътрешното производство.

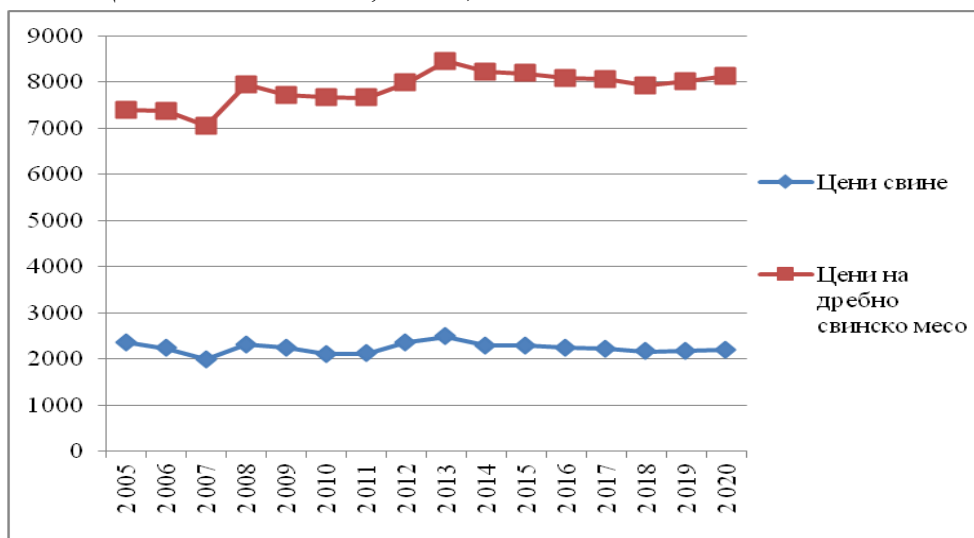
Вътрешната консумация на месо от ЕРД ще продължи да бъде около 30 хил. тона годишно, обхващащо както използването за месопреработвателната промишленост, така и пряката консумация.

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА СЪС СВИНСКО МЕСО

Свинското месо държи второ място по отношение на количеството месо произвеждано в страната, но то се явява на първо място по консумация от населението в България. Консумацията на свинско месо в страната нараства чувствително след 2007 година, с присъединяването на страната към ЕС, когато вносът на говеждо бележи осезаем спад и бива заместено от свинското, като основна част от червените меса. За разлика от говеждото и телешко месо, които са почти два пъти по-скъпи, свинското месо ще продължи да бъде сравнително достъпно. Не се очаква намаление на консумираните количества.

По отношение на цените на живи животни – свине, очакванията са за допълнително намаление на цените, които следват тенденциите на европейските и световните пазари (фиг. 5). През 2020 година очакванията са за средни цени от 2191 лв./тон, което е с около 4,3% пониско в сравнение с 2014 година. При цените на дребно на свинско месо предвижданията също за намаление. Средните цени за периода ще са около 8090 лв./тон, като намалението при тях през 2020 спрямо 2014 е едва около 1%, но е по-голямо в сравнение с 2013 година.

Фиг.5 Цени на свинско месо, лв/тон, 2005-2020

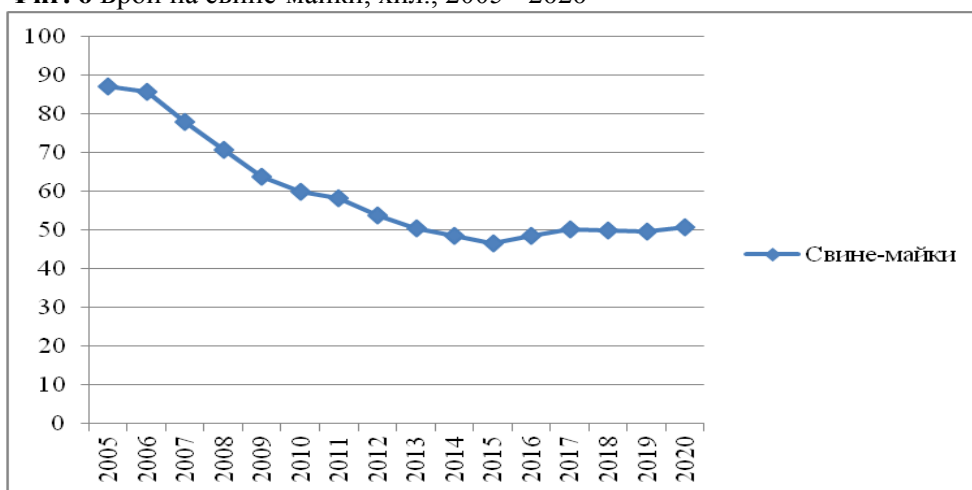
Източник: НСИ, САРА

Броят на свинете майки, отглеждани в страната (фиг. 6) е основен показател за развитието на свиневъдството, наред с броя прасенца от една свиня майка. Пазарната конюнктура в световен мащаб и у нас, търсенето на свинско месо у нас, както и характерната структура на производството (предимно в големи свине-

въдни комплекси), определят предвижданията за постепенно повишение на броя на свинете-майки до 2020 година. Това повишаване обаче няма да позволи достигане на нивата от периода преди присъединяването на страната ни към ЕС.

Фиг. 6 Брой на свине-майки, хил., 2005 - 2020

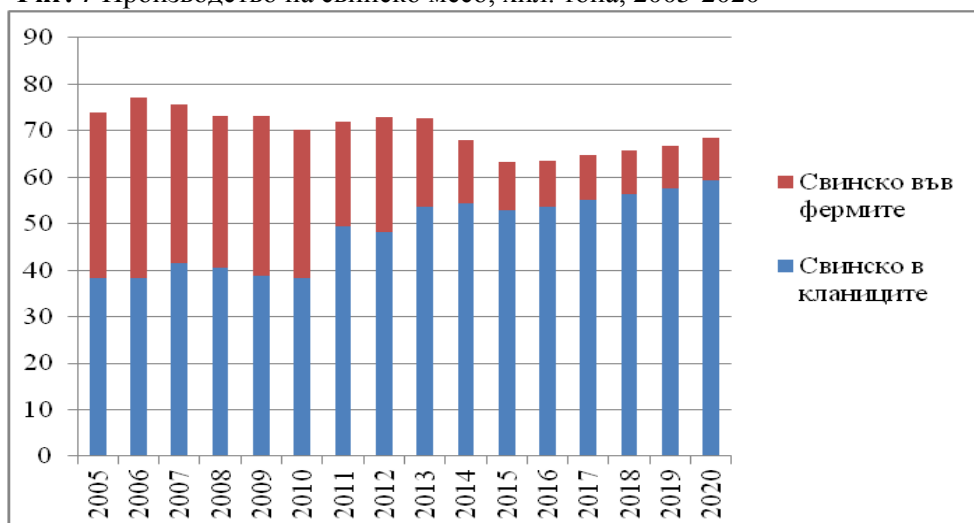

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

Преструктурирането на сектора след присъединяването ни към ЕС остава и основното предизвикателство пред производството. Производството на свинско месо, базирано на цените на свинско месо и на броя на свинете-майки се очаква да бъде на нива между 60-70 хил. тона, които се използват предимно за задоволяване на вътрешното търсене на свинско месо. Производството до 2020 г. се очаква да нараства на фона на намаляващите в последните 2-3 години добивани количества. Причина за предпазливите предвиждания за изменение на вътрешното производство са силните конкурентни условия и пазарна конюнктура в световен мащаб. Процентът на нарастване на производството спрямо 2015 година е около 2-3% на годишна база, което е доста скромно на фона на големите възможности за възпроизводство и интензификация (фиг. 7).

Световните цени на свинското в следващите няколко години се очаква да бъдат по-ниски в сравнение с периода между 2011-2016 година, което ще е изпитание пред нашите свинеферми. Постигането на конкурентоспособност в свиневъдството е свързано с непрекъснато повишаване на плодовитостта, намаляване на смъртността и повишаване на прираста с единица разход за фураж. Изключително важно за това производство е вдигането на прираста на малки прасета на свиня-майка и снижаване на смъртността сред новородените и подрастващите прасенца, без което ефективността не може да бъде на ниво, позволяващо приходите от реализация на угоените животни да превишава разходите за производство.

Фиг. 7 Производство на свинско месо, хил. тона, 2005-2020

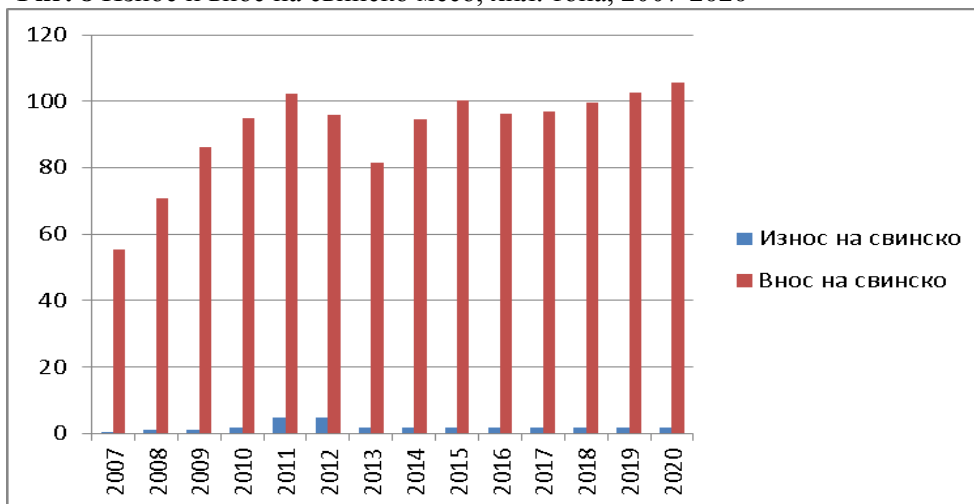

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

Производството в специализирани кланици ще продължи да се повишава. През последните години това става все по-отчетливо, като малките свинеферми изчезват или са принудени да се разширят, за да подобрят производствените условия и да вдигнат конкурентоспособността си чрез икономии от мащаба. Една от големите резерви пред развитието на свинефермите е въвеждане на практиката на интегрирани договори. Кланиците и особено месопреработвателните предприятия могат да влязат в ролята на координатори, способстващи интеграци-

ята. Това може да стане като сключат дългогодишни договори със свинефермите, като гарантират изкупните цени и пазарната реализация, превръщащи се в най-силната пречка пред разрастването на този подотрасъл. Това може да гарантира, както сигурни доставки, така и по-ниски цени и да намали зависимостта от внос на свинско месо. Местното производство не може да отговори на нуждите на преработвателната промишленост и вносът е на нива доближаващи се до 100 хил.т към момента и не се очакват промени в бъдеще.

Фиг. 8 Износ и внос на свинско месо, хил. тона, 2007-2020

Източник: НСИ, САРА

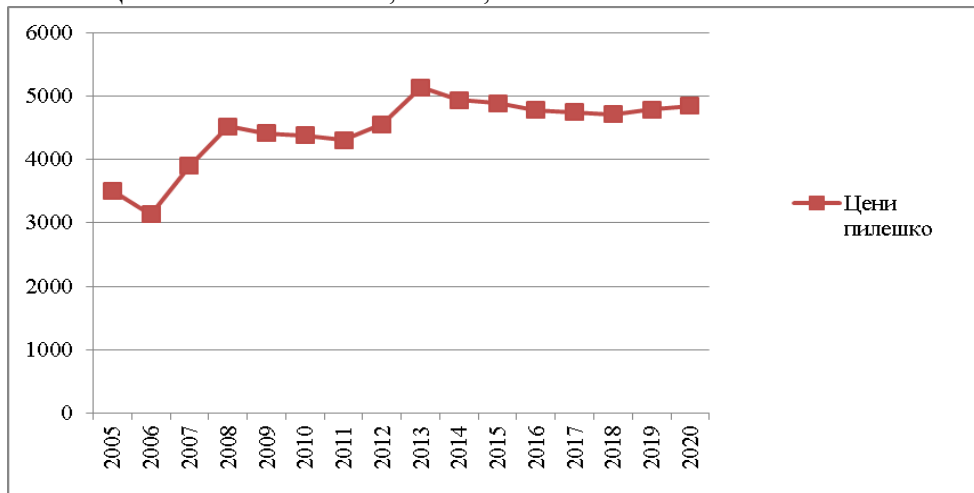
ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С ПТИЧЕ МЕСО

Птицевъдството е сред най-интензивните сектори от животновъдството, като способността за бързо възпроизводство позволява на земеделските стопани да реагират по-бързо на пазарните сигнали. Поради големите възможности и бързия технологичен оборот в производството се оказва, че в няколко по-големи птицекомбинати се постига преобладаващата част от вътрешното производство. Птицевъдството осигурява доминиращата част от вътрешното потребление и обезпечавя най-големия износ на месо от всички въдства на страната. Сравнително ниските цени на ме-

сото го правят и сред най-търсените меса на местния пазар и се нарежда след свинското в диетата на българския потребител.

Въз основа на направените допускания, и имайки предвид развитието на световните и европейските пазари, не се очаква рязко повишаване в цените на пилешкото месо до 2020 година. Цените на дребно ще продължат да се движат около 4800 лв./тон (4,8 лв./кг) (фиг. 9). През 2020 година предвижданията са цените да са с около 2-3% по-ниски в сравнение с 2014.

Фиг. 9 Цени на пилешко месо, лв/тон, 2005-2020

Източник: НСИ, САРА

Производството на птиче месо в България се характеризира с висока степен на вертикална интеграция и индустриализация, което позволява икономии от мащаба. За разлика от свиневъдството, тук факторът плодовитост отсъства, което дава сравнителни предимства на нашите производители с това, че конкуренцията е на ниво разходи за единица прираст и минимизиране на загубите от

смъртността. България е страна, където разходите за фураж са едни от най-ниските, не само в региона, но и в Европа, което в съчетание с оптимизиране на условията на отглеждане и при отсъствие на фактора плодовитост, дават достатъчно добри позиции за очакваното възходящо развитие на този подотрасъл.

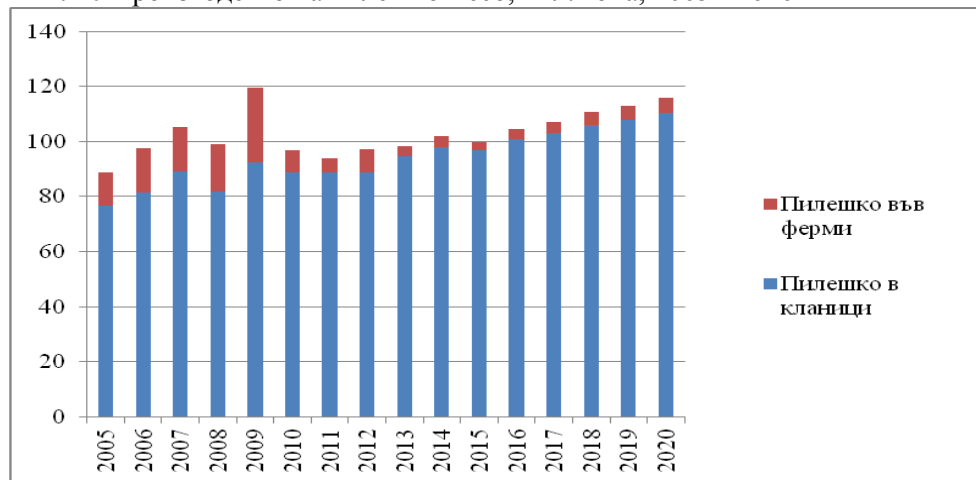
Предвижданията са за продължаване на ръста във вътрешното производство

на птиче месо и намаляване на вноса. Интересно е кой е двигателят на този наблюдаван и очакван за бъдещето ръст на вътрешното производство. Това може да се препише по-голяма степен именно на вътрешното търсене. Птичето месо е сред най-евтините и съответно най-достъпно на фона на другите меса, предлагани в страната ни, което ще доприне-

се за нарастване на промишленото производство през следващите 5 години достигайки до 115 хил.тона.

Въпреки че производството през 2015 е минимално по-ниско в сравнение с 2014, възходящият тренд ще бъде възстановен, като промишленото производство бързо ще надхвърли произведеното през 2014 година.

Фиг. 10 Производство на пилешко месо, хил. тона, 2005 - 2020

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

Вътрешното потребление на пилешко месо в България също се характеризира със стабилна тенденция на растеж. Предвижданията са този ръст да продължи и през следващите 5 години,

като през 2020 година то ще достигне приблизително 97 хил.тона. Износът ще преобладава минимално над вноса на пилешко месо, като е в рамките на 25-26 хил. тона годишно до 2020 година.

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА С АГНЕШКО (ОВЧЕ) МЕСО

Макар овцевъдството и производството на агнешко месо да са с най-малък дял сред останалите сектори на месното животновъдство, те също представляват интерес за нашия анализ. Екстензивният начин на отглеждането на овце създава трудности пред развитието на сектора. Агнешкото месо е сред най-скъпите меса, предлагани в страна ни, което в известна степен обуславя и сравнително ниската му консумация. Все пак съществуват

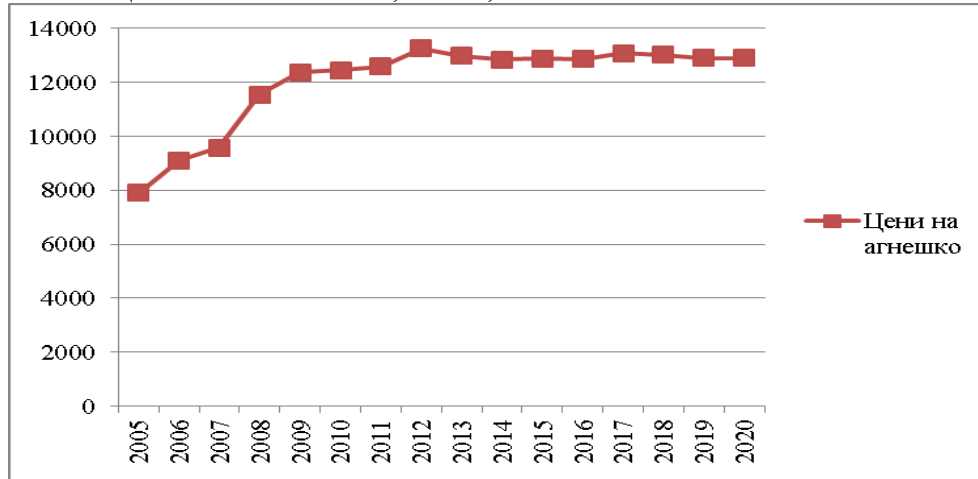
традиции, както в отглеждането на овце (предимно млечно овцевъдство), така и в консумацията на месо. Актуализираните предвижданията за развитието на цените на агнешко месо са, че те ще достигнат 12,9 хил.лв/тон на дребно, което почти не се различава от цените през 2014 година и се обуславя от задържането на цените в световен мащаб.

Не може да се твърди, че у нас се отглеждат стада, специално за месо. Ка-

то цяло производството на агнешко се характеризира със значителни колебания през последните 15 години. След присъ-

единяването на България към ЕС има значителен спад.

Фиг. 11 Цени на агнешко месо, лв/тон, 2005 – 2020

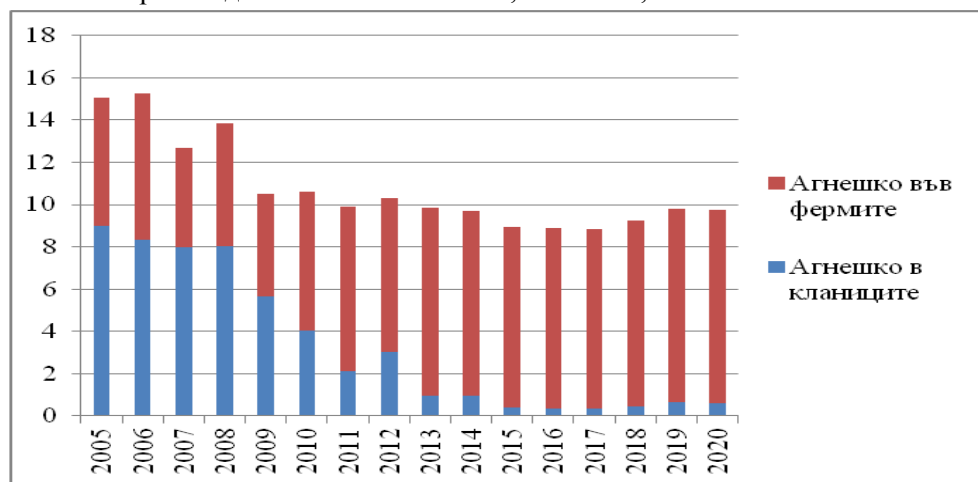

Източник: НСИ, САРА

С оглед оживлението през последните няколко години, както и предвиданата подкрепа за производителите се предвижда увеличение в количеството агнешко месо произвеждано годишно. Тревожна тенденция, която ще бъде запазена обаче, е свързана с ниските нива на агнешко месо, добивано в кланици. Преобладаващата част от агнешкото месо е добивано директно в стопанските

дворове и се реализира по този начин до крайния потребител, като потреблението е предимно концентрирано около големи религиозни празници. Производството като цяло е твърде ниско, като не се очаква да достигне 10 хил. тона годишно, дори през 2020 година, без някаква значителна промяна в пазарните и производствени условия.

Фиг. 12 Производство на агнешко месо, хил. тона, 2005-2020

Източник: МЗХ, отдел „Агростатистика”, САРА

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

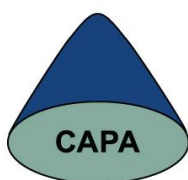
- По отношение на производството на месо в България, ситуацията се запазва сравнително сложна. Липсва интеграция между производителите на говеждо и телешко месо и на месопреработвателните предприятия, което се отразява негативно на развитието на сектора. Вносът на говежда е основно за месопреработвателната промишленост.
- В България, подобно и на Европа, преобладаващата част от говеждото месо идва от млечното направление, като по този начин предлагането на говеждо месо е силно зависимо от състоянието и перспективите пред млечното говедовъдство.
- Консумацията на телешко и говеждо месо, поради ниската покупателна способност на населението е на ниски нива, като не се предвижда повишение в средносрочен план.
- Консумацията на свинско ще расте, но конкуренцията от страна на ЕС и световния пазар е силна, световните цени са сравнително ниски. През последните 2-3 години световното производство е стабилно, като не се наблюдавала пандемия и резки спадове в предлагането на свинско месо. Това представлява допълнителен натиск за родните производители посредством задържащите се ниски цени.
- Свинското месо в голямата си част у нас се произвежда в големи предприятия, които често са и вертикално интегрирани с кланици. Произвеждано в тях свинско месо ще продължи да се увеличава, въпреки че не се очаква осезаем ръст в броя на свинете-майки. В специализираните стопанства обаче предвижданията са за увеличение на плодовитостта, но е трудно да се каже дали ще съвпада с високите световни достижения.
- България ще продължава да увеличава производството на пилешко заради добрата световна конюнктура и растящото вътрешно потребление. Секторът се характеризира и с висока конкурентоспособност.
- Едно от възможните решения, за да се увеличи вътрешното производство и при свинско и при говеждо, където са регистрирани едни от най-големите зависимости от вноса са интегрираните договори по оста месопреработвател – производител.
- Интегрираните договори дават предимства, както на преработвателите, които си доставят суровина не само на по-ниска цена, но и на сигурна такава. За производителите се гарантират и реализацията, и цената, и се избягват пазарните рискове.
- Производството на агнешко месо ще продължи да бъде незначително и предвижданията в средносрочен план не са оптимистични.
- Един от лимитиращите фактори в животновъдството, особено за говедовъдството и овцевъдството е недостига на работна ръка. Този факт налага нуждата от технологични инвестиции, които от своя страна трудно мога да бъдат осъществени от нашите земеделски производители.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Производство и търговия с говеждо месо

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой животни, хиляди							
Крави с месно направление	49.12	53.62	53.86	53.85	54.55	55.27	56.07
Млечни крави	295.37	288.51	269.77	272.14	276.66	275.47	272.75
Телета	320.56	317.63	299.13	301.47	306.70	384.76	386.57
Внос ЕРД	1.29	1.49	1.47	1.47	1.51	1.66	1.69
Износ ЕРД	10.17	13.40	11.93	11.98	12.10	12.13	12.22
Износ телета	0.00	0.21	0.03	0.04	0.07	0.63	0.66
Загуби поради смърт	48.21	36.12	34.46	34.86	35.55	35.66	36.62
Брой заклани животни, хиляди							
Крави и други говеда	84.69	86.99	82.36	75.93	74.57	75.00	74.17
Телета	201.56	197.47	168.89	171.21	176.37	253.91	255.77
Говеждо месо, хиляди тона							
Говеждо месо общо	8.86	11.77	11.43	10.48	10.58	10.91	11.06
Телешко общо	8.35	9.21	8.00	6.33	7.01	10.54	11.19
Говеждо, добивано в кланици	4.40	4.63	4.63	4.62	4.62	4.62	4.62
Говежда, добивано във ферми	4.45	7.14	6.80	5.85	5.96	6.29	6.44
Износ говеждо	1.89	1.68	1.65	1.64	1.64	1.67	1.68
Внос говеждо	12.51	12.20	13.44	13.63	13.37	12.71	12.20
Запаси	0.60	0.61	0.54	0.51	0.53	0.62	0.65
Вътрешно потребление, хиляди тона							
Вътрешно потребление	27.63	31.48	31.28	28.82	29.29	32.40	32.75
Цени, лв./тон							
Цена, живи говеда	2243.01	2248.04	2097.83	2091.82	2071.00	2091.58	2142.03
Цена, живи телета	2911.60	2906.40	2698.68	2690.37	2661.59	2690.04	2759.80
Цена на едро, телешко месо	11755.00	11670.68	10949.95	10976.09	10925.58	11089.44	11408.01

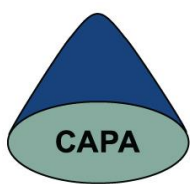
Производство и търговия със свинско месо

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой животни, хиляди							
Свине-майки	48.65	46.53	48.63	50.34	49.93	49.64	50.84
Свене	553.11	522.00	540.33	583.63	619.86	652.18	698.47
Прасенца	958.17	922.56	993.50	1058.92	1080.55	1104.20	1161.77
Внос свине	1.41	1.40	1.50	1.60	1.70	1.80	1.90
Внос живи прасенца	51.74	49.65	49.06	48.47	48.25	47.93	47.34
Загуби поради смърт	73.00	70.68	76.96	82.71	84.36	86.18	91.19
Брой заклани животни, хиляди							
Свине	955.40	927.77	940.78	973.44	999.82	1024.79	1060.55
Прасенца	16.00	6.28	7.99	9.54	10.10	10.64	12.98
Производство на свинско месо, хиляди тона							
Общо свинско месо	67.90	63.15	63.40	64.84	65.81	66.75	68.36
Свинско месо, доби- вано в кланици	54.49	52.88	53.74	55.22	56.46	57.68	59.25
Свинско месо, доби- вано във ферми	13.40	10.27	9.66	9.62	9.35	9.07	9.11
Износ свинско месо	1.68	1.63	1.64	1.64	1.64	1.64	1.64
Внос свинско месо	94.66	100.22	96.24	96.77	99.46	102.50	105.77
Запаси	2.50	2.26	2.28	2.29	2.29	2.29	2.28
Вътрешно потребление, хиляди тона							
Вътрешно потребле- ние общо	160.73	162.10	158.12	160.13	163.82	167.82	172.74
Цени, лв/тон							
Цена, живи свине	2291.71	2289.10	2242.75	2221.81	2162.49	2174.77	2191.76
Цена, живи прасенца	4789.24	4720.70	4639.15	4602.31	4497.94	4519.53	4549.43
Цена на едро, свинс- ко месо	8220.00	8190.37	8087.41	8069.38	7923.06	8016.06	8124.82

Производство и търговия с пилешко месо

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой животни, хиляди							
Птици	66339.82	64354.21	68073.73	71109.34	73556.39	73164.92	74645.86
Яйца за люпене	10038.50	12033.48	10554.33	10500.04	10229.72	11772.95	13991.15
Внос яйца за люпене	9377.50	8740.75	8698.95	8685.15	8656.62	8636.26	8672.51
Внос на птици	1366.49	1429.35	1436.52	1443.27	1443.10	1427.21	1435.46
Износ яйца за люпене	64739.00	60307.89	61051.02	61443.49	61780.74	61491.93	61333.16
Износ на птици	20375.81	20019.71	20012.45	20008.61	20005.32	20008.14	20009.69
Загуби поради смърт	2950.00	6096.29	6137.78	6149.42	6135.36	5997.40	5941.17
Брой заклани птици, хиляди							
Птици	14617.00	14271.14	13250.52	13472.17	13569.85	15089.16	17727.05
Бройлери	44001.78	44442.90	46882.16	48339.47	50243.63	50062.17	52115.55
Производство на птиче месо, хиляди тона							
Общо птиче месо	102.12	99.59	104.46	107.07	110.70	112.91	115.94
Общо месо от бройлери	68.00	67.23	71.07	73.43	76.47	76.35	79.64
Птиче месо, добивано в кланици	97.93	96.71	100.74	102.93	105.97	107.86	110.42
Месо от бройлери, добивано в кланици	67.05	66.92	70.55	72.87	75.80	75.91	79.09
Пилешко месо, добивано във фермите	4.20	2.88	3.72	4.13	4.73	5.05	5.53
Месо от бройлери, добивано във фермите	0.95	0.31	0.52	0.56	0.67	0.44	0.55
Износ на птиче месо	25.62	25.54	26.32	26.28	26.51	26.44	26.29
Внос на птиче месо	10.23	15.22	10.76	9.98	8.02	7.69	7.61
Запаси	8.20	8.09	8.32	8.31	8.38	8.36	8.32
Вътрешно потребление, хиляди тона							
Вътрешно потребление	87.53	89.38	88.67	90.78	92.14	94.18	97.30
Цени, лв/тон							
Цена на едро птиче месо	2008.34	1980.03	1919.45	1888.97	1863.56	1885.28	1897.44
Цена на дребно пилешко месо	4930.00	4888.08	4780.10	4739.87	4711.06	4788.38	4844.17
Цена патешки дроб	25636.06	22785.33	21910.08	21469.64	21102.49	21416.27	21593.00

Производство и търговия с агнешко (овче) месо

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Брой животни, хиляди							
Овце, месно направление	79.97	87.37	88.51	91.44	92.04	92.45	93.85
Агнета	1104.74	1110.64	1098.37	1084.77	1078.45	1069.99	1064.48
Овче	1344.81	1333.57	1315.76	1293.79	1284.59	1272.81	1263.63
Внос овце	1.66	1.65	1.64	1.64	1.64	1.63	1.63
Внос агнета	160.24	147.11	146.55	146.05	145.56	145.00	144.52
Износ овце	1.47	7.18	7.11	7.05	7.02	6.97	6.94
Износ агнета	11.47	13.63	13.48	13.33	13.25	13.14	13.07
Загуби поради смърт	204.00	175.32	175.99	176.25	177.77	179.04	180.56
Брой заклани животни, милиона							
Овце –майки и други овце	45.00	69.70	67.51	65.79	64.50	64.24	63.92
Агнета	1038.90	1035.61	1022.99	1008.96	1002.29	993.50	987.62
Овче и агнешко месо, хиляди тона							
Овче месо, общо	1.00	1.55	1.52	1.50	1.49	1.50	1.58
Агнешко месо	9.68	8.96	8.87	8.84	9.24	9.82	9.73
Овче, добивано в кланици	0.14	0.19	0.19	0.19	0.18	0.19	0.20
Агнешко, добивано в кланици	0.94	0.38	0.34	0.33	0.47	0.66	0.62
Овче, добивано във фермите	0.85	1.36	1.33	1.32	1.30	1.31	1.38
Агнешко, добивано във фермите	8.74	8.59	8.53	8.51	8.78	9.16	9.11
Износ на агнешко и овче месо	1.89	1.50	1.47	1.46	1.52	1.60	1.56
Внос на агнешко и овче месо	0.50	0.45	0.52	0.85	0.97	1.01	1.54
Запаси	0.09	0.08	0.08	0.08	0.08	0.09	0.08
Вътрешно потребление, хиляди тона							
Вътрешно потребление	9.30	9.47	9.43	9.73	10.18	10.72	11.29
Цени, лв/тон							
Цена, живи агнета	5001.56	5003.40	4966.77	5024.71	4975.77	4896.20	4866.80
Цена на едро, агнешко месо	12840.00	12882.46	12863.50	13072.01	13023.46	12901.24	12899.69

ЛИТЕРАТУРА

Агростатистически справочник, МЗХ, 2014

Статистически годишник, 2000 – 2014, НСИ

Наблюдение на животните и на производството в млекопреработвателните предприятия – отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика”, МЗХ

Бюлетин № 285/2015, Селскостопанските животни в България към 1-ви ноември 2014 година (окончателни резултати), отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика”, МЗХ

Бюлетин № 287 /2015 Птицевъдството в България през 2014 година, отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика”, МЗХ

Бюлетин № 294 /2015 Дейност на кланиците за бяло месо в България през 2014 година, отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика”, МЗХ

Бюлетин № 293/ 2015 Дейност на кланиците за червено месо и производство на месо в България през 2014 година, отдел „Агростатистика” към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика”, МЗХ

НСИ (2015), Крайна продукция в селското стопанство по базисни цени

НСИ (2015) Цени на селскостопанската продукция по години

Евростат, 2014 <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/agriculture/data/database>

USDA, 2015 Livestock and Poultry: World markets and Trade